

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ LUKIŠKIŲ TARDYMO IZOLIATORIŲ-KALĖJIMĄ

2017-11-30 Nr. 4D-2017/1-1248
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius 2017 m. rugsėjo 4 d. gavo Lietuvos Respublikos Seimo Žmogaus teisių komiteto persiūtą X (toliau vadinama ir – Pareiškėjas) skundą dėl galimų žmogaus teisių pažeidimų Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime (toliau vadinama ir – Lukiškių TI-K) panaudojant specialiąsias priemones (toliau vadinama – Skundas).

2. Pareiškėjas Skunde nurodo, kad:

1) ketvirtadienį [tikėtina: 2017 m. rugpjūčio 17 d.], rūsyje, nuo 5.30 val. iki 6.30 val. Pareiškėjas buvo pririštas prie lovos tramdomaisiais diržais. Po to apie 30 minučių neįtūtė dešinės rankos riešo, rankos buvo pamėlusios, užtirpusios;

2) po to buvo nuvežtas į Respublikinę Vilniaus psichiatrijos ligoninę (Naujojoje Vilnioje), o kitą dieną buvo konvojuotas į Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos [...] sektorių.

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo išsiaiškinti Skunde išdėstytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Nustatytos reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2017 m. rugsėjo 12 d. raštu Nr. 4D-2017/1-1248/3D-2706 kreipėsi į Lukiškių TI-K direktorių, prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2017 m. rugsėjo 27 d. Seimo kontrolierius gavo 2017 m. rugsėjo 22 d. Lukiškių TI-K raštą Nr. 9-10317, kuriame nurodoma:

4.1. „2017 m. vasario 24 d. X atvyko į Lukiškių TI-K, o 2017 m. kovo 13 d. buvo konvojuotas į Utenos apskrities VPK areštinę.

- 2017 m. kovo 17 d. iš Utenos apskrities VPK areštinės atvyko į Lukiškių TI-K;

- 2017 m. balandžio 24 d. buvo konvojuotas į Utenos apskrities VPK areštinę;

- 2017 m. balandžio 28 d. iš Utenos apskrities VPK areštinės atvyko į Lukiškių TI-K;

- 2017 m. gegužės 15 d. buvo konvojuotas į Utenos apskrities VPK areštinę;

- 2017 m. gegužės 16 d. iš Utenos apskrities VPK areštinės atvyko į Lukiškių TI-K;

- 2017 m. rugpjūčio 9 d. buvo konvojuotas į Laisvės atėmimo vietų ligoninę;

- 2017 m. rugpjūčio 30 d. iš Laisvės atėmimo vietų ligoninės atvyko į Lukiškių TI-K“ (šių ir kitų citatų kalba netaisyta).

4.2. „patikrinus Specialiųjų priemonių panaudojimo prieš suimtuosius ir nuteistuosius apskaitos žurnalą nustatyta, kad 2017 m. rugpjūčio 8 d. prieš suimtąjį X apie 3 val. 30 min. buvo

panaudotos specialiosios priemonės, kadangi apie 2 val. 20 min. suimtas X, gim. [...] m., nakties metu garsiai šaukė, triukšmavo. Posto prižiūrėtojai pareikalavus nusiraminti, jis reikalavimų nevykdė, elgėsi įžūliai, vartojo necenzūrinius žodžius „Zajebal, kurva eik nachui“, grasino susižaloti. Suimtas X buvo įspėtas, kad, nenutraukus neteisėtų veiksmų, prieš jį bus panaudotos specialiosios priemonės, todėl, siekiant apsaugoti suimtojo X sveikatą ir gyvybę bei užkardyti neprognozuojamus tolimesnius jo veiksmus, 3 val. 30 min. prieš minėtą suimtąjį, vadovaujantis Suėmimo vykdymo įstatymo 11 straipsnio 7 dalimi, buvo panaudota specialioji priemonė – surišimas. Surišimo priemonės naudojimas nutrauktas 2017 m. rugpjūčio 8 d. apie 7 val. 30 min.“

4.3. „2017 m. rugpjūčio 8 d. po specialiosios priemonės panaudojimo X buvo apžiūrėtas Lukiškių TI-K Sveikatos priežiūros tarnybos bendrosios praktikos slaugytojos I. J. Apžiūros metu jam buvo nustatytas abiejų rankų riešų bei nugaros srities paraudimas bei 2017-08-08 surašyta Sužaloto asmens medicininė apžiūros pažyma Nr. 95-166.“

4.4. „2017 m. rugpjūčio 8 d. 14 val. 30 min. suimtas X apžiūrėtas bendruomenės slaugytojos. Pacientas buvo agresyvus bei grasino save sužaloti. Išmetė jam paskirtus vaistus, tokio elgesio priežasties nepaaiškino. Apžiūros metu nuolat šaukė, nurodė, kad jį nori sunaikinti. Pacientui nustatytas [duomenys neskelbiami], išrašytas siuntimas į Respublikinę Vilniaus psichiatrijos ligoninę, diagnozuota [duomenys neskelbiami], skirtas gydymas bei duotas nukreipimas stacionariniame gydymui į Laisvės atėmimo vietų ligoninę.

Atsižvelgus į Sveikatos priežiūros tarnybos išrašytą siuntimą, 2017 m. rugpjūčio 8 d. nurodymu Dėl sulaikytųjų, suimtųjų, nuteistųjų konvojavimo Nr. 51-4108 X 2017 m. rugpjūčio 8 d. buvo konvojuotas į viešąją įstaigą Respublikinę Vilniaus psichiatrijos ligoninę.“

4.5. „X į Pravieniškių pataisos namus-atvirąją koloniją nebuvo konvojuotas.“

5. Seimo kontrolierius 2017 m. rugsėjo 12 d. raštu Nr. 4D-2017/1-1248/3D-2705 kreipėsi į Respublikinės Vilniaus psichiatrijos ligoninės direktorių, prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2017 m. rugsėjo 18 d. Seimo kontrolierius gavo 2017 m. rugsėjo 14 d. Respublikinės Vilniaus psichiatrijos ligoninės raštą Nr. K2-966, kuriame nurodoma:

5.1. „Pacientą X greitosios medicinos pagalbos darbuotojai, palydint policijos pareigūnams, atvežė į VšĮ Respublikinės Vilniaus psichiatrijos ligoninės priėmimo-skubios pagalbos skyrių 2017 m. rugpjūčio 8 d. 19.30 val., iš Lukiškių kalėjimo“;

5.2. „pacientą apžiūrėjęs budintis gydytojas M. K. diagnozavo [duomenys neskelbiami]“;

5.3. „prievartos priemonės priėmimo metu nenaudotos“;

5.4. „apžiūrint pacientą priėmimo-skubios pagalbos skyriuje, kūno sužalojimų nepastebėta. [Duomenys neskelbiami], rekomenduotas gydymas laisvės atėmimo vietų ligoninėje. Išduotas siuntimas.“

Skundo tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

6. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijos:

3 *straipsnis* – „Niekas negali būti kankinamas, su niekuo neturi būti žiauriai, nežmoniška ar žeminant jo orumą elgiamasi, ar jis baudžiamas.“

7. Lietuvos Respublikos Konstitucijos:

21 *straipsnio 3 dalis* – „Draudžiama žmogų kankinti, žaloti, žeminti jo orumą, žiauriai su juo elgtis, taip pat nustatyti tokias bausmes.“

8. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau vadinama ir – BVK):

8.1. 120 *straipsnis* „Specialiosios priemonės, jų panaudojimo tikslas ir ribos“ (straipsnio redakcija, galiojusi iki 2017 m. rugsėjo 1 d.):

„2. Specialiosios priemonės naudojamos atsižvelgiant į teisėtvarkos pažeidimo pobūdį,

pažeidėjo asmenybę ir konkrečias aplinkybes bei situaciją. Naudodami specialiąsias priemones, pareigūnai privalo stengtis išvengti sunkių pasekmių.

3. Prieš naudojant specialiąsias priemones, jei leidžia aplinkybės, asmenys, prieš kuriuos jos bus panaudotos, įspėjami.

4. Specialiųjų priemonių naudojimas privalo būti nutrauktas, kai išnyksta jų panaudojimo pagrindai. Panaudojęs specialiąsias priemones pareigūnas privalo suteikti neatidėliotiną medicinos pagalbą, jei tai būtina.

5. Apie specialiųjų priemonių panaudojimo atvejį, jei dėl to padaryta asmens kūno sužalojimų, nedelsiant pranešama prokurorui ir atliekamas tarnybinis patikrinimas“;

8.2. *121 straipsnis „Antrankių, tramdomųjų marškinių ar surišimo priemonių, elektroimpulsinių prietaisų, lazdu, kovinių imtynių veiksmų bei asmens apsaugai skirtų dujų panaudojimo pagrindai“* (straipsnio redakcija, galiojusi iki 2017 m. rugsėjo 1 d.):

„1. Kalėjimų departamento, pataisos įstaigos, policijos ir Viešojo saugumo tarnybos pareigūnai gali panaudoti prieš nuteistuosius antrankius, tramdomuosius marškinius ar surišimo priemones, elektroimpulsinius prietaisus, lazdas, kovinius imtynių veiksmus bei asmens apsaugai skirtas dujas šiais atvejais:

1) kai reikia apginti pataisos įstaigos darbuotojus ir kitus asmenis nuo užpuolimo, gresiančio jų gyvybei ar sveikatai, taip pat vaduoti įkaitus;

2) kai reikia sulaukyti teisėtvarkos pažeidimą padariusį nuteistąjį, kuris nevykdo pataisos įstaigos darbuotojo reikalavimų ar priešinasi jėga;

3) kai reikia atremti saugomų objektų bei transporto priemonių užpuolimą;

4) kai prasideda riaušės ar grupiniai tyčiniai veiksmai, šurkščiai pažeidžiantys pataisos įstaigos vidaus tvarką.

2. Be šio straipsnio 1 dalyje nurodytų atvejų, antrankiai arba tramdomieji marškiniai ar surišimo priemonės naudojami šiomis aplinkybėmis:

1) kai nuteistasis siautėja, – iki nusiramavimo;

2) kai nuteistasis atsisako konvojavimo, sekti į kamerų tipo patalpas, – konvojavimo arba palydos metu;

3) kai nuteistasis bando žudytis ar susižaloti; [...].“

9. Lietuvos Respublikos suėmimo vykdymo įstatymo:

11 straipsnis. Suėmimo vykdymo režimo užtikrinimo priemonės (straipsnio redakcija, galiojusi iki 2017 m. rugsėjo 1 d.):

„7. Tardymo izoliatoriaus administracija ypatingų situacijų metu veikia vadovaudamasi Bausmių vykdymo kodekso 118 ir 119 straipsnių, o specialiąsias priemones ir šaunamuosius ginklus naudoja vadovaudamasi Bausmių vykdymo kodekso 120–124 straipsnių nuostatomis.“

10. Surišimo priemonių naudojimo tvarkos aprašas, patvirtintas Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2017-07-25 įsakymu Nr. V-324:

„9. Asmenį, prieš kurį bus naudojamos surišimo priemonės, privaloma įspėti apie tai, kad jam nenutraukus neteisėtų veiksmų, prieš jį bus naudojamos surišimo priemonės.

10. Sprendimą panaudoti surišimo priemones priima Apsaugos ir priežiūros skyriaus viršininkas arba direktoriaus budintysis padėjėjas, arba direktoriaus budinčiojo padėjėjas, kuris paskiria Apsaugos ir priežiūros skyriaus pareigūną atsakingu už nuolatinį asmens, prieš kurį bus naudojamos surišimo priemonės, stebėjimą (toliau – Atsakingas asmuo).

[...]

12. Asmuo, prieš kurį naudojamos surišimo priemonės, turi būti nuolat stebimas vaizdo kameromis (jeigu specialioje patalpoje jos yra įrengtos) arba vizualiai.

13. Vaizdo kameromis pastebėjęs stebimo asmens elgesio pakitimus, Atsakingas asmuo privalo nedelsiant nueiti į specialią patalpą ir įsitikinti surišimo priemonių taikymo saugumu, bet ne rečiau kaip kartą per 30 minučių.

[...]

16. Surišimo priemonė taikoma iki suimtojo (nuteistojo) nusiramavimo, bet ne ilgiau kaip 4 valandas. Surišimo priemonės taikymas, Sveikatos priežiūros tarnybos specialisto leidimu, gali būti pratęstas dar 4 valandoms.

17. Atsakingas asmuo, stebintis surištą asmenį, ne rečiau kaip kartą per 30 minučių, kai asmuo stebimas techninėmis priemonėmis, ir ne rečiau kaip kartą per 15 minučių, kai asmuo stebimas vizualiai, daro įrašus Nuteistojo (suimtojo), kuriam taikomos surišimo priemonės, stebėjimo lape (priedas).

18. Asmeniui, prieš kurį buvo panaudotos surišimo priemonės, nusiramavus ir nesant pagrindo jį laikyti surištą, Apsaugos ir priežiūros skyriaus viršininkas arba direktoriaus budintysis padėjėjas, arba direktoriaus budinčiojo padėjėjo pavaduotojas nurodo nutraukti surišimo priemonių naudojimą.

19. Asmenį, prieš kurį buvo panaudotos surišimo priemonės, po jų naudojimo nutraukimo privalo apžiūrėti Sveikatos priežiūros tarnybos specialistas ir surašyti medicininį pažymėjimą.“

Skundo tyrimui reikšminga teismų praktika

11. Europos Žmogaus Teisių Teismas byloje *Bouyid prieš Belgiją* (2015 m. rugsėjo 28 d. sprendimas) pažymėjo, kad, asmens laisvės atėmimo atveju arba tiesiog jam susidūrus su teisėsaugos pareigūnais, bet koks fizinės jėgos panaudojimas, jei jis nėra griežtai būtinas dėl šio asmens elgesio, žemina žmogaus orumą ir iš esmės nėra suderinamas su Konvencijos 3 straipsnyje numatyta teise.

Išvados

12. Pareiškėjas Skunde Seimo kontrolieriui nurodė, kad Lukiškių TI-K prieš jį buvo panaudotos specialiosios priemonės ir jis tramdomaisiais diržais buvo pririštas prie lovos. Po šios priemonės naudojimo apie 30 minučių neįtūtė dešinės rankos riešo, rankos buvo pamėlusios, užtirpusios.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad 2017 m. rugpjūčio 8 d. prieš Pareiškėją buvo panaudota specialioji priemonė – surišimas. Pareiškėjas apie 2.20 val. pradėjo elgtis neadekvačiai, triukšmavo, prižiūrėtoji pareikalavus nusiraminti ir išpėjus apie specialiųjų priemonių panaudojimą, suimtas reikalavimų nevykdė, grasino susižaloti, todėl, siekiant užkardyti neprognozuojamus veiksmus, 3.30 val. Pareiškėjas buvo surištą, fiksuojant jį prie lovos, specialiai tam įrengtoje patalpoje, esančioje priežiūros poste Nr. [...].

13. Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2017-07-25 įsakymu Nr. V-324 patvirtinto Surišimo priemonių naudojimo tvarkos aprašo 16 punkte nurodoma, jog „Surišimo priemonė taikoma iki suimtojo (nuteistojo) nusiramavimo, bet ne ilgiau kaip 4 valandas.“

Šio tvarkos aprašo 12 ir 13 punktuose nurodyta, kad surištą asmuo turi būti nuolat stebimas vaizdo kameromis ir ne rečiau kaip kas 30 minučių turi būti tikrinamas atsakingo pareigūno. Seimo kontrolieriui pateikta Stebėjimo lapo kopija, pagal kurią spręstina, kad Pareiškėjas buvo tikrinamas kas 20–35 minučių.

14. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad surišimo priemonių naudojimas buvo nutrauktas 7.30 val. Surišimo priemonė Pareiškėjui buvo taikyta 4 valandas.

Pažymėtina, kad Seimo kontrolieriui pateiktame Stebėjimo lape užfiksuota, jog Pareiškėjas nusiramino 6.34 val., tačiau išbuvo surištą iki 7.30 valandos.

Iš Seimo kontrolieriui pateiktos informacijos nustatyta, kad po specialiųjų priemonių naudojimo Pareiškėjas buvo apžiūrėtas medikų; konstatuoti rankų riešų bei nugaros paraudimai.

Apžiūros metu Pareiškėjas ir vėl elgėsi neadekvačiai bei agresyviai, todėl buvo nuvežtas į Respublikinę Vilniaus psichiatrijos ligoninę, kur jam buvo paskirtas gydymas.

15. Tarptautiniais ir nacionaliniais teisės aktais draudžiama įkalintus asmenis kankinti ar kitaip su jais žiauriai elgtis. Teisės aktuose numatyta, kad **fizinė prievarta prieš šiuos asmenis gali būti pavartota tik išskirtiniais, įstatymuose numatytais, atvejais, tik esant tam tikroms sąlygoms, ir ne daugiau nei reikia teisėtiems tikslams pasiekti**. Europos Žmogaus Teisių Teismas yra pažymėjęs, kad, asmens laisvės atėmimo atveju arba tiesiog jam susidūrus su teisėsaugos pareigūnais, bet koks fizinės jėgos panaudojimas, jei jis nėra griežtai būtinas dėl šio asmens elgesio, žemina žmogaus orumą ir iš esmės nėra suderinamas su Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijos 3 straipsnyje numatyta teise.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, aiškindamas BVK 120 ir 121 straipsnių nuostatų turinį, 2016 m. vasario 23 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. A-236-858/2016 pažymėjo, kad pareigūnai turi teisę ir įgaliojimus save bei kitus asmenis ginti nuo neteisėtų veiksmų ir šiuo tikslu gali panaudoti visas įstatyme nustatytas prievartos priemonės ir jėgą būtinojo reikalingumo atveju, kiek to reikia jų pareigoms atlikti, jei norimų tikslų negalima pasiekti kitomis įtikinimo priemonėmis. Kita vertus, specialiosios priemonės gali būti naudojamos tik išimtiniais, teisės aktų numatytais, atvejais ir jų naudojimas privalo būti nutrauktas, kai išnyksta jų panaudojimo pagrindai. Taikant šias priemones turi būti gerbiamos asmens teisės, pareigūnai negali veikti nesilaikydami teisės aktų numatytų reikalavimų, negali būti piktnaudžiaujama suteikiamais įgaliojimais, asmenims tokioje situacijoje turi būti užtikrinamos Konstitucijos 21 straipsnyje, BVK 7 straipsnio 1 dalyje garantuojamos teisės, atsižvelgiama į tai, kad vykdant bausmę neturi būti siekiama žmogų kankinti, žiauriai su juo elgtis arba žeminti jo orumą.

16. Apibendrinant išdėstytas aplinkybes konstatuotina, jog surišimo priemonės prieš Pareiškėją buvo panaudotos vadovaujantis BVK 121 str. 2 dalies 3 punktu, kuriame numatyta, kad surišimo priemonės naudojamos, „kai nuteistasis bando žudyti ar susižaloti“. Pareiškėjas prieš specialiosios priemonės panaudojimą buvo įspėtas, suimtojo būklė surišimo metu buvo nuolat stebima, nors ir šiek tiek didesniais nei numatyta teisės aktuose, intervalais, jis buvo apžiūrėtas medikų; Pareiškėjo būklei vėl pablogėjus, jis buvo nuvežtas į Respublikinę Vilniaus psichiatrijos ligoninę, kur buvo paskirtas reikiamas gydymas.

Vertinant teisinį reglamentavimą ir tyrimo metu nustatytas aplinkybes kyla pagrįstų abejonių dėl Pareiškėjui taikytos specialiosios priemonės naudojimo teisėtumo ir pagrįstumo, taikant ją maksimaliai leistiną teisės aktuose laiko tarpą. Kaip jau rašyta šios pažymos 14 punkte, surišimas buvo taikomas ilgiau nei būtina, Pareiškėjas jau buvo nurimęs, tai yra buvo išnykęs specialiosios priemonės naudojimo pagrindas, tačiau dar beveik vieną valandą jis buvo surištas diržais, surišimo metu Pareiškėjo būklė buvo tikrinama didesniais nei numatyta laiko intervalais.

Pažymėtina, kad tiek nacionaliniuose, tiek tarptautiniuose teisės aktuose ir teismų praktikoje akcentuojama, jog taikydami specialiąsias priemones pareigūnai privalo veikti laikydamiesi teisės aktuose numatytų reikalavimų, negali būti piktnaudžiaujama suteikiamais įgaliojimais, o tokių specialiųjų priemonių naudojimas turi būti nutraukiamas nedelsiant išnykus jų panaudojimo pagrindui, tačiau tai nebuvo padaryta.

17. Įvertinus išdėstytas aplinkybes darytina išvada, kad Pareiškėjo skundas dėl galimų žmogaus teisių pažeidimų Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime panaudojant specialiąsias priemones pripažįstamas pagrįstu.

18. Iš Skundo tyrimo metu pateiktos Tarnybinio tyrimo išvados dėl specialiųjų priemonių panaudojimo prieš Pareiškėją turinio nustatyta, kad dėl suimtojo neadekvataus elgesio, sutrikus jo psichinei būklei, buvo siūloma skirti nuobaudą dėl dienotvarkės ir suimtųjų elgesio taisyklių pažeidimų, tačiau nepateikta duomenų, ar nuobauda buvo paskirta.

Seimo kontrolieriui kelia abejonių surišimo priemonės Stebėjimo lapo pildymas. Pareiškėjo atveju minėtame Stebėjimo lape buvo užfiksuoti dar du laiko momentai: 7.35 val. ir 8 val., nors suimtas buvo atrištas 7.30 val. Lieka neaišku, koku tikslu buvo įrašyti dar du laiko momentai, ar suimtas tikrai buvo stebimas lape įrašytais intervalais.

Surišimo priemonių naudojimo tvarkos aprašo 10 ir 18 punktuose (šios pažymos 10 punktas) nustatyta, jog sprendimą panaudoti surišimo priemones priima Apsaugos ir priežiūros skyriaus viršininkas arba direktoriaus budintysis padėjėjas, arba direktoriaus budinčiojo padėjėjo pavaduotojas, kuris paskiria Apsaugos ir priežiūros skyriaus pareigūną atsakingu už nuolatinį asmens, prieš kurį bus naudojamos surišimo priemonės, stebėjimą. Asmeniui, prieš kurį buvo panaudotos surišimo priemonės, nusiraminus, Apsaugos ir priežiūros skyriaus viršininkas arba direktoriaus budintysis padėjėjas, arba direktoriaus budinčiojo padėjėjo pavaduotojas nurodo nutraukti surišimo priemonių naudojimą. Tačiau pažymėtina, kad Skundo tyrimo metu nebuvo pateikta informacija, pagal kurią būtų galima nustatyti, kas pareigūną Danel Makarevič paskyrė atsakingu už Pareiškėjo būklės stebėjimą, taip pat nepateikta informacija, kurio pareigūno sprendimu specialiosios priemonės panaudojimas nutrauktas, kur toks sprendimas užfiksuotas.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

19. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, nusprendžia:

X skundą dėl galimų žmogaus teisių pažeidimų Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime panaudojant specialiąsias priemones pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

20. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 14 ir 17 punktais rekomenduoja:

20.1 Lukiškių tardymo izoliatoriaus-kalėjimo direktoriui Viktorui Davidenko – imtis priemonių, kad specialiosios priemonės būtų naudojamos laikantis visų teisės aktų reikalavimų;

20.2 Kalėjimų departamento direktoriui – užtikrinti, kad įkalinimo įstaigose specialiųjų priemonių panaudojimas vyktų laikantis teisės aktų reikalavimų;

20.3. Kalėjimų departamento direktoriui – išsiaiškinti šios pažymos 18 punkte nurodytas aplinkybes bei pateikti informaciją, ar, sutrikus suimtųjų / nuteistųjų psichikos būklei, už jų padarytus režimo pažeidimus yra skiriamos nuobaudos, taip pat išsiaiškinti, ar X buvo skirta nuobauda pagal 2017-08-21 Tarnybinio tyrimo išvadą Nr. 24-5568, jei taip – įvertinti jos teisėtumą ir pagrįstumą.

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.

Seimo kontrolierių Augustiną Normantą pavaduojantis
Seimo kontrolierius

Raimondas Šukys